

Täysistunto

Keskiviikko 7.2.2018 klo 14.05—15.55

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän asemaa parantavaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 188/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

14.08 **Työministeri Jari Lindström** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tällä esityksellä puututaan ensimmäistä kertaa Suomen historiassa niihin ongelmiin, joita liittyy niin sanottujen nollatuntisopimusten käyttöön. [Keskeltä: Hyvä, hyvä! — Juhana Vartiainen: Kuunnelkaa, tärkeätä!] Esityksessä itse asiassa luodaan työläisäädäntöön uusi käsite, vaihteleva työaika, kuvaamaan kaikkia sellaisia työaikaehtoja, joissa työntekijän työaika määrättyä ajanjaksona vaihtelee työnantajan tarjoaman työn perusteella työsopimuksen mukaisen vähimmäismäärän ja enimmäismäärän välillä, taikka sellaista työaikajärjestelyä, jossa työntekijä sitoutuu tekemään työnantajalle työtä erikseen kutsuttaessa.

Vaihtelevan työajan sopimusten käyttöala rajoitettaisiin tilanteisiin, joissa työnantajalla on vaihteleva työvoimatarve. Jatkossa ei olisi siis mahdollista sopia 0—40-sopimuksesta tilanteessa, jossa työnantajan tarkoituksena on teettää täyttä kiinteää työaikaa. [Keskeltä: Tämä on tärkeätä!] Tällainen ehto olisi siis mitätön.

Lisäksi esityksessä edellytetään, että työaikaehtoon sisältyvä vähimmäistyöaika vastaa työnantajan todellista tarvetta. Jos työtä aina teetetään 20—30 tuntia viikossa, ei olisi mahdollista sopia sellaisesta työaikaehdosta, jonka mukaan työaika olisi 0—30 tuntia viikossa. Vaihtelevaa työaikaa noudattavalle työntekijälle olisi työsuhteen alussa annettava myös selvitys siitä, missä tilanteissa ja missä määrin työnantajalle syntyy tilanteita, joissa työtä on työntekijälle tarkoitus tarjota. Tämä parantaa työntekijän mahdollisuuksia ennakoida tulevaa ja arvioida, tulisiko tulotasoa esimerkiksi täydentää toisella työllä.

Työntekijän oikeudet sairausajan palkkaan ja irtisanomisajan palkkaan turvataan sillä tavoin, ettei työnantaja voi yksipuolisin työnjohtotoimin vaikuttaa niiden määrään. Työntekijän mahdollisuuksia ennakoida tulevia työvuoroja parannettaisiin muuttamalla työaikalain työvuoroluetteloa ja lisätyösuostumusta koskevia säännöksiä. Esitys sisältää muutoksia, jotka kannustavat merkitsemään vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän työvuorot työaikaluetteloon. Tällä tavalla työntekijät saavat tiedon työvuoroistaan nykyistä aikaisemmin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

Työttömyysturvalakiakin ehdotetaan muutettavaksi. Nollatuntisopimuksen ajalta voi jo nykyisin saada soviteltua työttömyysetuutta, jos työtä on tarjolla vain vähän. Nollatuntisopimuksen irtisanomisen takia mahdollisesti asetettava korvaukseton määräaika eli niin sanottu karenssi saattaa kuitenkin joissakin tilanteissa olla kohtuuton. Senpä vuoksi esityksessä ehdotetaan, että korvauksetonta määräaikaa — eli tätä karenssia — ei asetettaisi, jos työntekijä irtisanoutuu eikä työtä ole viimeisen 12 viikon aikana ollut millään viikolla tarjolla pääsääntöisesti vähintään 18:aa tuntia, ja tämä tuntiraja on sama, [Anne Kalmarin välihuuto] joka kerryttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaa työssäoloa. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tästä varmasti halutaan käydä nopeatahtinen debattikeskustelu, noin puoli tuntia. Pyydän varaamaan V-painikkeella.

14.12 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomaista, että ministeri Lindström ja Sipilän hallitus on saanut aikaiseksi tämän esityksen, jota on pitkään haaveiltu, ja tästä olemme tietenkin oppositiolta kuulleet monet korvaukset, ettei ole tehty mitään, mutta tässä nyt kuitenkin niin tapahtuu. Olisin toki suonut, että tämä esitys olisi tullut joskus aikaisempien hallitusten aikana, mutta ikävä kyllä sitä nyt ei vain tullut, mutta tässä tämä nyt on.

Joka tapauksessa tämä samainen asenne kannattaa ottaa myös jatkossa tällaisiin tilanteisiin mukaan. On aidosti kehitettävä lainsäädäntöä siihen suuntaan, että me aidosti kehitämme niiden ongelmallisten työsuhteiden lainsäädäntöä siihen suuntaan, että ihminen saa aidosti töitä. Kuten ministeri Lindström omassa puheenvuorossaan lopetti tämän esityksen, niin 18 tuntia siellä on se raja, ja siitä rupeaa kertymään sitten se kaikki vaadittava, nämä työttömyyskorvaukset tulevat rahamäärät alkavat sieltä kertyä. Tämä on tärkeä huomio, nyt ollaan toimittu eikä ole valitettu.

14.13 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki työ, mitä Suomessa on mahdollista tehdä, on hyvä tehdä. Tässä lakiesityksessä lähestytään sitä, että on työntekijällä mahdollisuus sovittaa useampia erilaisia niin sanotusti lyhyempiaikaisia töitä ja sovittaa niitä sillä tavalla yhteen, että se palkka, mikä niistä yhteensä saadaan, lähenee sitä ja täyttää sen ehdon, että tulee toimeen paremmin kuin aikaisemmin. Tässä esityksessä on esimerkiksi työ- ja tasa-arvovaliokunnassa käsitelty tämä niin sanottu nollatyösopimus ja sen ongelmat on otettu huomioon parhaalla mahdollisella tavalla. Olen tyytyväinen tämän tulokseen.

14.14 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hyvää se, että tässä laissa täsmennetään niitä asioita, joita meillä jo nytkin työsopimuslaissa on työntekijän turvaksi säädetty nimenomaan suhteessa nollatuntisopimuksiin. Mutta toinen puoli on se, että me tietyllä tavalla hyväksymme nollatuntisopimuksen. Kysyisinkin ministeriltä yksinkertaista vastausta siihen, onko tämän lain jälkeen mahdollista, että ihmisellä on useamman viikon ajan nolla tuntia, vaikka hänellä on työsopimus.

14.15 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On äärimmäistä itsepetosta uskotella sitä, etteikö tulevaisuudessa olisi nollatuntisopimusten kaltaista tilannetta. Työ on murroksessa, tulevaisuuden työ on monen kohdalla jotain aivan muuta, työelämä muut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

tuu. Siksi on äärimmäisen tärkeätä, että nollatuntisopimusajattelulle luodaan reilut pelisäännöt. Ei työntekijä voi olla kahleissa oleva työnantajan torppari, mutta sitten toisin päin taas jollekin elämäntilanteesta johtuen tällainen nollatuntisopimuksen kaltainen tilanne silloin tällöin sopii. Erityisen arvokkaana näen tämän, että tässä nyt saadaan aikaiseksi pelisääntöjä. Tämä on hyvä alku. Sitten kun nähdään käytännössä, mihin tämä on johtanut, niin on mahdollisuus, tilaisuus lainsäädännön tarkistamiseen.

14.16 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitosta on annettava, kun on kiitoksen aika, ja tässä yhteydessä kiitosta annan hallitukselle ja erityisesti työministeri Lindströmille.

On hyvä asia, että pelisääntöjä selkeytetään, mutta kahteen asiaan tahtoisin kuulla vielä vähän tarkennuksia:

Jatkossa näitä nollatuntisopimuksia saa tehdä vain tarpeen mukaan, mutta miten tämä tarve määritellään? Tähän toivoisin tarkentavaa vastausta.

Vähän samaan tapaan kuin edustaja Filatov nosti äsken esiin puheessaan, ovatko nyt nollatuntisopimukset uusi normaali ja onko tässä riski, että ennen kaikkea isot yritykset alkavat käyttää yhä enemmän tätä uutta normaalia?

14.17 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilman muuta tämä hallituksen esitys on askel parempaan, mutta kovin kovin pieni askel, jos sitä verrataan lupauksiin, odotuksiin tai tarpeeseen, mitä meillä on suhteessa nollatuntisopimuksiin ja niihin liittyviin ongelmiin. Tämä hallituksen esitys ei ratkaise niitä kohtuuttomia tilanteita, mitä meillä on työmarkkinoilla johtuen nollatuntisopimuksista. Se ei anna sellaisia välineitä, joilla työmarkkinoilla toimivat yksilöt voisivat puolustaa omia oikeuksiaan. Tämä on hyvä alku, mutta vasta alku sille, että me yritämme ratkaista nollatuntisopimusten ongelmat.

14.18 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää ministeri Lindströmiä siitä, että hän piti lupauksensa. Kun tätä aikaisemmin käsiteltiin kansalaisaloitteen muodossa, hän sanoi, että tähän tulee korjaus, minä lupaan sen, ja nyt se on pöydällä.

Olen iloinen siitä, että nyt nollatyösopimus tulee ohjauksen ja sääntelyn piiriin. Niin kuin täällä on todettu, tässä on kyllä paljon parantamisen varaa, mutta aina pitää iloita hyvistä aluista, joita annetaan, koska silloin loppukin voi olla parempi.

Valiokuntakäsittelylle jää nyt suuri vastuu tässä, ja iloitsen siitä, että valiokunnan jäsenet ovat täällä käyttämässä puheenvuoroja, koska siellä voimme niin sanotusti viedä tämän maaliin. Uskomme, että hallituksellakin on hyvä tahto tämän asian suhteen saada tästä sellainen, että kaikki voimme olla lopulta tyytyväisiä, joten vielä kerran kiitos tästä hyvästä alusta.

14.19 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on todellakin parannuksia esimerkiksi irtisanomisajan palkan ja sairausajan palkan kohdalla, mutta tietysti näiden asioidenhan pitäisi olla itsestäänselviä joka ikisen työntekijän kohdalla.

Minulla on kolme kysymystä ministerille:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

Ensimmäisenä, kun tässä ei kuitenkaan oteta työajan vakiinnuttamista edelleenkaan käyttöön — siitä puhuttiin paljon silloin aiemmassa vaiheessa — kysyn: miksi ei oteta edelleenkaan?

Sitten tässä laissa sanotaan, että nollatuntityösopimuksissa pitää aina olla perusteet. Voisiko ministeri nyt vääntää ihan rautalangasta, millaisia sopimuksia ei saa siis tehdä?

Ja kolmantena: onko ministeri oikeasti sitä mieltä, että tämä laki antaa nollatuntisopimuksella työtä tekeville riittävän oikeusturvan?

14.20 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeriä erinomaisesta työstä. Suomessa on 83 000 tämänkaltaisella vaihtelevalla työajalla tehtyä työtehtävää, joista kuitenkin 30 prosenttia on täysiaikaisia. Tämä tuo myös kilpailua vääristävän piirteen. Silloin nimenomaan vaihtelevan työajan sopimuksen kohdalla saatetaan edelleenkin jäädä tilanteita, joissa sitten erilaiset työnantajamaksut ovat eritasoisesti maksettuja kuin siinä, että on pysyvä työsopimus olemassa. Tämä tuo selkeän parannuksen nyt työntekijöiden ehtoihin.

Ja se asia, mitä valiokuntakin käsitteli: nimenomaan ennustettavuus omista työtunneista, työvuoroluettelon määrittäminen kolme viikkoa etukäteen ovat niitä asioita, jotka tuovat työntekijälle sitä varmuutta omien työtehtävien ajallisesta sijoittumisesta ja muiden työtehtävien hoitamisesta samanaikaisesti.

14.21 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on hyvä, että keskustelemme nyt nollatuntisopimuslaisten asemasta. Täällä on mainittu sairausajan ja irtisanomisajan palkka, mutta jos työsopimuksessa on nolla tuntia, niin se ei hirveästi vielä vaikuta.

Kuitenkin, kun tutustuin tähän esitykseen, haluaisin itsekkin tiedustella vielä konkreettisesti ministeriltä, koska valiokunnassa kuulumme tapauksista, joissa kaikki työntekijät saattoivat olla nollatuntisopimuksella, ja koska se nyt mahdollistetaan ja muuta: onko jatkossa enää mahdollista, että vaikkapa kaikki työntekijät voivat olla nollatuntisopimuksella? Ainakaan itse en tästä esityksestä löydä semmoisia selviä, konkreettisia kirjauksia, joilla niiden käyttö tämmöisissä tilanteissa kiellettäisiin.

Lisäksi me olemme esittäneet tätä työajan vakiintumista. Eli jos työntekijä tekee tiettyä tuntimäärää, niin eikö hänelle kuuluisi vakiintua työsopimustunneiksi silloin tämä? Kysyisinkin: voisiko jatkotyöskentelyssä tämän esitetyn ottaa huomioon?

14.22 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että tässä nollatuntisopimusasiassa päästään eteenpäin, sillä kuten tiedossa on, nämä työntekijäthän ovat olleet erittäin heikossa asemassa työmarkkinoilla, ja yleensä tämä heikko asema on johtunut esimerkiksi tästä työn ennakoimattomuudesta ja muista vastaavista asioista. Tällä lakiesityksellä nyt saadaan mielestäni sekä työnantajan että työntekijän vastuut ja velvollisuudet paremmin tasapainoon, ja se on tärkeä asia.

Voi sanoa niin, että eihän tämä vielä täydellinen ole, mutta opin Tehyn entiseltä kunnia-puheenjohtajalta Toini Nousiaiselta sellaisen sananlaskun, että ”paras on hyvän pahin vihollinen”, ja ajattelin, että tällä mennään nyt sitten eteenpäin, että otetaan ensin hyvä ja haetaan sitten vasta se paras.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

14.23 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos siitä, että tämä nollatuntisopimus on noussut keskusteluun tällä tavalla, minkä te olette, ministeri Lindström, tehnyt.

Meillä oli tuossa pari vuotta sitten semmoinen tapahtuma, missä oli Eetu — en muista Eetun sukunimeä — puhumassa. Eetu kertoi omasta kohtalostaan. Hänellä oli neljä nollatuntisopimusta, ja hän oli edellisenä kuukautena tienannut näitten neljän nollatuntisopimuksen perusteella 1 670 euroa ja seuraavan kuukauden aikana 67 euroa. Ja tuo Eetu kysyi tuossa tilaisuudessa: ”Voiko tälle tehdä jotakin? Minä en pysty suunnittelemaan perheen perustamista, en pysty suunnittelemaan vuokranmaksua, asunnon ostamista, koska on niin epävarmaa se tulon tuleminen.” Nyt kysyn teiltä, ministeri Lindström: onko tähän Eetun ongelmaan tullut ratkaisu tässä teidän esityksessänne, tässä lakipaketissa?

14.24 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että tämä lakiesitys tuo parannusta kaikkein pahimmassa loukossa oleville nollatuntisopimuslaisille, mutta se iso kysymys on se, betonoiko tämä lakiesitys nollatuntisopimukset tai uudet vaihtelevan työajan sopimukset suomalaisen työelämään niin, että ne ovat työmarkkinoiden uusi musta, uusi normaali.

Mutta tässä on esitetty hyviä kysymyksiä, yksi kysymys lisää: Mitä tapahtuu osa-aikaisille työntekijöille? Jos jatkossa on vaihtelevan työajan sopimus, lisätöitä ei ole pakko ottaa vastaan, mutta jos on osa-aikainen työsopimus, lisätöitä on otettava vastaan. Millaisena ongelmana näette tämän toisaalta yhdenvertaisuuden ja toisaalta osa-aikadirektiivin kanalta?

14.25 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvä esimerkki siitä, että kansalaisaloitteella pystytään saamaan aikaan prosesseja, jotka johtavat johonkin. Mutta sellaista käsitystä tässä salissa nyt, että olisi todellakin tullut aivan loistava lopputulos, joka poistaa nollasopimuksilla keinottelun ja väärinkäytön ongelmat tästä maasta, ei pidä luoda. [Ben Zyskowicz: Teille ei riitä mikään!] Nollasopimusten totaalin kieltäminen — vaikka 2015 tehdyn tutkimuksen mukaan kansalaisista 58 prosenttia oli sitä mieltä, että ne pitäisi kieltää kokonaan — ei varmasti ole käytännössä mahdollista, mutta täytyy muistaa, että esimerkiksi tässä valmistelussa olevat keskusjärjestöt STTK ja SAK kyllä kantoivat vakavaa huolta, pystytäänkö tällä todellisuudessa torjumaan nollasopimusten väärinkäyttöä. Toivon, että valiokunta todella kiinnittää tähän tosi paljon huomiota, että parannukset ovat todellisia, koska toisaalta tässä nyt nollasopimukset tuodaan lainsäädäntöön eli ne saavat sitten eräällä tavalla vahvemman statuksen kuin on tähän asti ollut.

14.26 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin kiitollinen hyvästä työstä ministeri Lindströmille, joka pystyi tekemään sen, mitä vasemmisto ei edellisessä hallituksessa pystynyt.

Meistä moni tuntee ihmisiä, jotka eivät ole saaneet sairausajan palkkaa, vaikka siellä on ollut työtuntilistoilla tunteja, kun he ovat sairastuneet. Nyt tämä asia korjaantuu. Se on iso juttu. Edustaja Nurminen kysyi, voiko jatkossakin olla yritys, jossa on pelkkiä nollatuntisopimuksia. Ei voi, koska täällä lainsäädännössä sanotaan selkeästi, että jos työvoimatarve vaihtelee esimerkiksi 20—30 tunnin välillä, ei voida tehdä 0—30 tunnin sopimusta vaan sen pitää määrittyä siihen työajan tarpeeseen. Samoin on erittäin hienoa, että työnantajat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

joutuvat ansionmenetyksen korvaukseen irtisanomistapauksissa. Mielestäni meidän tulee hyväksyä se, että on vaihtelevia työaikoja, mutta täytyy tehdä pelisäännöt sellaisiksi, että työntekijä niissä pärjää.

14.28 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä jatkaa siitä, mihin edustaja Kalmari päätti. Minusta on kiistatonta se, että työntekijöiden asemaa nollatyösopimuksissa on syytä parantaa, kuten tässä esityksessä tehdään. Myönnän sen, että se on ollut liian heikko. Mutta samaan aikaan meillä on myös kiistaton tarve siihen, kun meillä on työtehtäviä, joissa vaihteleva työaika on järkevä tapa, joka tulee kaikkineen nostamaan työllisyyttä, että on mahdollisuus myöskin vaihtelevan työajan käyttöön. Silloin kun näitä kahta asiaa punnitaan keskenään, niin täytyy löytää sellainen tasapaino, jossa työntekijöiden oikeudet parantuvat mutta ei myöskään työllistämislähtö viedä pohjaa pois. Tämä tasapaino tässä esityksessä on mielestäni erittäin hyvin löydetty, ja tämä on pitkä askel eteenpäin tässä kysymyksessä.

14.29 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vihreät eivät tosiaan ole kannattaneet nollatuntisopimusten kategorista kieltämistä, ja toivottamme nämä ministeri Lindströmin esittämät uudistukset tervetulleiksi. Tämän kysymyksen tuominen lakiin ja sen tarkempi sääntely ovat varmasti kaikkien etu.

Olemme kuitenkin kantaneet paljon huolta työntekijän aseman suojattomuudesta, ja hyvä, että tässä esityksessä nyt näihin suojattomuuskysymyksiin puututaan. Mutta edelleen korostaisin sitä, mitä edustaja Aaltokin sanoi, että kun puhutaan siitä, että vaihtelevan työajan nollatuntisopimuksia saa jatkossa tehdä vain tarpeen mukaan, niin me toivoisimme, että tämä tarve tarkasti määriteltäisiin. Uskoisin, että valiokunnassa tämä työ olisi helposti tehtävissä ja tällä tarpeen määrittelyllä me voisimme entisestään parantaa näiden ihmisten oikeusturvaa, jotka tekevät nollatuntityötä.

Huomattavaahan on se, että moniin elämäntilanteisiin nollatuntityösopimus saattaa myös sopia varsin hyvin — olkoonkin, että se ei sovi missään tapauksessa kaikille.

14.30 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tosiaan hyvä alku siihen, että nämä nollatuntisopimukset saadaan kontrolliin, kiitos siitä. Tämän taustalla on kuitenkin tämä niin sanottu kymppilista, mikä on sovittu erikseen, ja tämä on yhtenä niistä asioista, mitkä on kokonaisuutena sovittu. [Kimmo Kivelä: Kuten aktiivimalli!] Olen pikkasen huolissani siitä, että tällaiset hyvät asiat voivat kokonaisuuden kaatuessa mennä jäihin. Onko työministerillä vastaavanlaisia pelkoja siitä, että tämä kokonaisuus ei pysy hallinnassa, koska on kyse kuitenkin luottamuksesta?

14.30 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella tärkeä ja hieno juttu, että tässä asiassa otetaan myös ja ennen kaikkea työntekijän tarpeet ja elämäntilanne keskiöön. Työntekijä ei saa olla koskaan se tarveharkintainen taho, joka on pelinappulana siellä työelämässä. Tämä on hyvä esimerkki siitä, kuinka inhimillistä on parantaa työehtoja myös näiltä osin.

Tämä on iso ja tärkeä osa isompaa kokonaisuutta, ja kiitos tälle Juha Sipilän johtamalle hallitukselle, että meillä on rohkeutta nostaa tämä esiin. Ei nollatuntisopimusten ongelma ole mikään parissa vuodessa noussut ilmiö, tämä on ollut tiedossa pitkään. Mitä teki edellinen hallitus? Viime kaudella vastuussa olleesta joukosta vain edustaja Aalto on pystynyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

täällä rehdisti sanomaan kiitokset ministerille ja hallitukselle tästä työstä. Ei tämä täydellinen ja valmis ole, mutta tämä on sata kertaa isompaa kuin se, mitä tälle asialle on pystynyt edellinen hallitus tekemään. Kiitos siitä! Otan ilolla tämän vastaan meille valiokuntaan. Pääsemme tekemään tärkeää, urauurtavaa työtä suomalaisen työntekijän parhaaksi.

14.32 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tätä esitystä voidaan pitää oikein hyvänä, tasapainoisena kompromissina. Nämä uudet pelisäännöt, jotka tässä luodaan, tasapainottavat ja selkeyttävät sekä työntekijöiden että työnantajien oikeuksia ja velvollisuuksia, mutta ne eivät sulje pois mahdollisuuksia teettää työtä ja tehdä työtä joustavasti. Se on kuitenkin tässä yhteiskunnassa tärkeää. Me elämme aikaa, jolloin ollaan alustataloudessa ja tarvitaan joustavuutta työelämään, ja itse pidän mahdollisena, että nämä uudet pelisäännöt voivat myös lisätä työn tarjontaa. Ja kun työntekijöillä on mahdollisuus jatkossa tietää tulevat työvuorolistansa ajoissa, niin paitsi että arjen suunnitteluun tulee mahdollisuuksia, mahdollisesti myös useamman työnantajan työtarjouksien huomioiminen on jatkossa helpompaa. Eli tämä palvelee myös tämän ajan tarpeita.

14.33 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström, kyllähän tässä tosiasiaa on monin osin kyse nollatuntisopimusten virallistamisesta ja vahvistamisesta, vaikka muuta sanotaan. Jokainen, joka tietää mitä tapahtuu työmarkkinoilla, on aivan varma, että jos työnantajan työvoiman tarve vaihtelee, niin työntekijän työtuntien määräkin vaihtelee. Tämmöisessä epäsymmetrisessä suhteessa, jossa mennään vahvemman osapuolen ehdoilla, tiedetään, millä säännöillä pelataan, ja siitä hyvinkin kipeä esimerkki on se, että lisätyön tarjoamisen velvoite työnantajalle sitä kohtaan, joka tekee vajaata työaikaa, on tähänkin asti jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi, ja tämä nykyinenkin hallituksen esitys kiistatta mahdollistaa sen, että työntekijällä voi olla viikkokausia tilanne, että niitä työtunteja ei todellakaan ole yhtään. Hyvä malli, mihin suuntaan olisi voinut mennä, olisi PAMin sopimusmalli, jossa kun työntekijän tuntimäärä nousee tietylle tasolle, se on minimimäärä, mistä lähdetään uutta sopimusta neuvottelemaan.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä neljä vastauspuheenvuoroa, joiden jälkeen ministerin vastaus, ja sitten siirrytään puhelistaan ainakin joksikin aikaa. Nämä neljä henkilöä ovat edustajat Tolppanen, Elovaara, Viitanen ja Savola.

14.34 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta silloin, jos työsopimuksessa lukee nolla, sen synonyymi on työttömyys. Eikö teistäkin, ministeri? Siltäkin ajalta pitäisi kuitenkin tulla jonkinnäköistä korvausta tai jonkinnäköistä rahaa, jotta pystyisi elämään.

Se, mikä tässä nytten vähän ihmetyttää, on se, että vähän vaikuttaa siltä, että voimassa olevaa työsopimuslakia ei ole kovin tarkkaan luettu, koska sieltä kyllä löytyy eväitä myös siihen, mitä nytten tähän uuteen lakiesitykseen on tuotu. Tämä vaikuttaa nyt kyllä siltä, että tämä antaa työnantajalle vahvemman oikeuden sanella juuri niin kuin hän tahtoo. Nimitäin tähän ei esimerkiksi anna työnantajalle velvollisuutta antaa töitä, vaikka tehdään työsopimus. Sen sijaan se antaa työnantajalle mahdollisuuden kieltää työntekijöitä tekemästä töitä toiselle työnantajalle, jos katsotaan kilpailulainsäädännön kannalta, ja tämä on erittäin huono asia. Tämmöinen asia muuten oli jo aikaisemmin tässä maassa ratkaistu freelancereitten kohdalla. Miksi sitä ei ratkaistu samalla tavalla tässä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

14.35 Tiina Elovaara sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katson kyllä, että tämä esitys poistaa nollatuntisopimuksen väärinkäyttöä, koska se tuo niitä pelisääntöjä sairausajan ja irtisanomisajan osalta. On totta, että sanana nollatuntisopimus ei välttämättä ole kaikkein osuvin. Kuitenkin kysymys on siitä, että työnantaja pyrkii tarjoamaan työtä sen mukaisesti, mitä hän kykenee tarjoamaan, ja kyllä tämä montaa, joka esimerkiksi opiskelee, opintojen ja työn yhteensovittamista, saattaa jopa helpottaa.

Näin nuorempana henkilönä katson, että meidän tulisi pystyä tarkastelemaan työelämää hieman uusin silmin, sillä me tiedämme, että se on sirpaloitumassa, se on muuttumassa. Me tarvitsemme uutta lainsäädäntöä ja ratkaisuja, koska ei ole enää koulutusta vastaavaa työtä. On vain työtä ja on tämä muuttuva maailma. Joten kiitos, ministeri.

14.36 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minulle on tullut se käsitys, että tässä nyt ne askeleet, mitä otetaan, ovat kuitenkin kovin vaatimattomia. Nimittäin katselin tuossa näitä kannanottoja, mitä tästä on sanottu, ja minusta se on ihan oikea huoli, että tässä nyt kuitenkin laillistetaan tietyllä tavalla nollatuntisopimukset, ja mikäli ne ikään kuin vahvistavat tätä liian ohutta turvaa tämän lain kautta, niin tämä huoli jää elämään ja me emme pääse tarpeeksi pitkälle. Tässä edustaja Uotila totesi STTK:n ja SAK:n epäilevät kannat, ja itse huomasin esimerkiksi JHL:n epäilleen, että tämä saattaa eräissä tapauksissa jopa heikentää työntekijän asemaa. Se on tietenkin vakava huoli. Huomasin myös, että tämä Operaatio Vakiduuni, joka tässä arvokkaan kansalaisaloitteen taustalla on, on ottanut kantaa, että lupaus on petetty, hallitus laillistaa nollatuntisopimukset ja tämä esitys on yksipuolisesti työnantajamyönteinen. Tämän ovat nämä toimijat itse julkittuoneet, ja toivoisin ministeriltä näkemyksiä heidän kannanottoonsa.

14.37 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On harmillista, että salin vasemmalta laidalta on niin vaikea sitä kiitosta antaa silloin kun kiitoksen paikka on. Ministeri Lindström, te olette tehnyt äärettömän hyvää työtä. Te olette mies paikallaan. Paras työministeri pitkiin aikoihin. Teette sen, minkä lupaatte, muun muassa näiden nollatuntisopimusten, työntekijän pelisääntöjen, kanssa huolehtien siitä, että tässä on tasapaino työnantajan ja työntekijän välillä — että työnantajat työllistävät jatkossakin, mutta on tasapaino sen välillä, että työntekijöillä on oikeudet muun muassa näiden suhteen.

Me emme saa asettaa esteitä sille työllistymiselle. On kiistatonta, että on sellaisia aloja, missä täydet tunnit eivät välttämättä tule jokaiselle työntekijälle, täydet tunnit sellaisessa määrin, mitä me ehkä haluaisimme. Mutta jos se vaihtoehto on siinä se, että nämä työnantajat eivät työllistä ollenkaan, niin siinä tapauksessa on aina parempi, että on edes niitä vähäisempiä tunteja. Tällä luodaan niille pelisäännöt.

Kiitoksia Juha Sipilän hallitus ja erityisesti ministeri Lindström.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministerin vastaus, olkaa hyvä. 5 minuuttia.

14.39 Työministeri Jari Lindström: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos keskustelusta, asiallista palautetta. Joo, totta, valiokunta on tässä tietenkin sitten se paikka, missä nämä käydään todella yksityiskohtaisesti läpi.

Mennään nyt ensiksi siihen kysymykseen, että minkä takia vaihtelevan työajan sopimuksia — käytän nyt tätä nimitystä tästä — ei kielletä. Täälläkin keskustelussa moni on kiinnittänyt huomiota siihen, että tässä esityksessä pyrittiin etsimään tasapaino, koska näil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

le vaihtelevan työajan sopimuksille on työelämässä myös tarve. Jos me kieltäisimme kokonaan ne, se johtaisi siihen, että työnantajan vaihteleva työvoimatarve katettaisiin jollain muulla tavalla, esimerkiksi vuokratyöllä, yrittäjän omana työnä, työkeikan pituisin määräaikaisin sopimuksin tai teettämällä se olemassa olevalla henkilöstöllä lisä- tai ylityönä. Kieltämisen sijasta tässä esityksessä on pyritty löytämään semmoisia ratkaisuja, jotka sallivat vaihtelevan työajan sopimukset yhtenä työvoiman käyttötapana mutta samalla korjaavat niihin liittyviä epäkohtia. Kuten täällä moni esitti, tämä ei ole täydellinen, mutta tämä on ensimmäinen kerta, kun tänne on tuotu pelisäännöt tähän asiaan, ja minun mielestäni se on jo iso loikkaus — minä en pitäisi tätä minään hipsintänä, vaan kyllä tämä on aimo harppaus. [Eduskunnasta: Loistava esitys! — Antero Laukkasen välihuuto]

Minkä takia vaihtelevan työajan ongelmia ei sitten ratkaistu tämän niin sanotun työajan lakisääteisen vakiintumisen kautta? Tätä kysymystä muun muassa edustaja Mäkisalo-Ropponen kysyi. Tämä lakisääteinen vakiintuminen merkitsisi sitä, että jollakin tarkastelujaksolla toteutunut työaika muodostaisi työsuhteessa noudatettavan kiinteän työajan. Näin voisi tapahtua, vaikka työnantajan edellytyksissä tarjota työtä ei olisi tapahtunut mitään muutoksia. Työnantajan työvoimatarve voisi yhä olla vaihtelevaa. Lakisääteinen vakiintuminen voisi siis johtaa työvoimatarvetta vastaamattomaan työaikaehdoton, jota työnantaja voisi yksipuolisesti muuttaa vain taloudellisella ja tuotannollisella irtisanomisperusteella. Tämmöisessä tilanteessa työnantajan olisi maksettava palkkaa ajalta, jolta ei ole tarjota työtä, ja tämä kustannus on pois muualta ja vähentäisi työnantajan taloudellisia mahdollisuuksia palkata muihin tehtäviin henkilöstöä. Siis tämän mekanismin kautta työllisyys voisi heikentyä. Tämä vakiintumismalli voisi olla myös altis ei-toivotulle työvoiman käytön suunnittelulle. Työnantaja voisi siis työtarjouksen ajoittamisella ja mitoittamisella pyrkiä vaikuttamaan vakiintuvien työtuntien määrään.

No, milloin tämmöisen vaihtelevan työajan sopimuksen saisi tehdä ja milloin ei saisi tehdä? Tässä esityksessä ehdotetulla sääntelyllä tämän työaikaehdon ja työvoimatarpeen välille syntyy riippuvuussuhde. Jos työsopimuksella katettava työvoimatarve on kiinteä, olisi myös työaikaehdon oltava kiinteä. Tällä vaatimuksella estetään työsuhdeturvan kiertäminen, sillä vaihtelevan työajan sopimuksia on nykyisin saatettu käyttää, vaikka työtä teetetään aina sama määrä. Tällaisen vaihtelevan työaikaehdon käyttämisen taustalla voisi olla joku työoikeudellisen järjestelmän kannalta epätarkoituksenmukainen jouston tavoittelu. Vaihtelevasta työajasta saisi sopia silloin, kun työnantajan työvoimatarve vaihtelee.

Työaikaehdon ja työvoimatarpeen välistä riippuvuussuhdetta ilmentää myös säännös, jonka mukaan vaihtelevaa työaika koskevaan ehtoon sisältyvää vähimmäistyöaika ei saa sopia pienemmäksi kuin työnantajan työvoimatarve edellyttää. Kuten sanoin tuossa esittelypuheessa, jos työtä tarjotaan aina 20—30 tuntia, ei ole sallittua sopia 0—30-tuntisesta sopimuksesta. No voiko tästä vaihtelevasta työajasta sitten sopia työntekijän toiveesta? Vaihtelevaa työaika koskevan ehdon rajoitukset koskevat ainoastaan sellaisia tilanteita, joissa vaihtelevasta työajasta sovitaan työnantajan aloitteesta. Sen sijaan työntekijän pyynnöstä vaihtelevasta työajasta saisi aina sopia. Tällöinkin työsuhteeseen soveltuvat uudet säännökset sairausajan palkasta, irtisanomisajan palkasta ja työvuoroluettelosta.

Lopuksi tähän, että voisiko työnantaja sitten kieltää työntekijän työskentelyn toisen työnantajan palveluksessa, vaikka työtä ei ole tarjolla: No, meillä on kilpailevan toiminnan kiellosta säädetty voimassa olevan työsopimuslain 3 luvun 3 §:ssä, ja pykälän 1 momentin mukaan työntekijä ei saa tehdä toiselle sellaista työtä tai harjoittaa sellaista toimintaa, joka huomioon ottaen työn luonne tai työntekijän asema ilmeisesti vahingoittaisi hänen työnan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

tajaansa, mutta pykälän esitöissä todetaan nimenomaisesti, ettei kilpailevaa toimintaa koskeva rajoitus tarkoita sitä, että työnantajalla olisi yksinoikeus työntekijänsä työvoimaan.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten mennäänkin puhujalistaan.

14.44 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä tavoite määritellään näin: ”pyritään parantamaan vaihtelevaa työaikaa noudattavien työntekijöiden asemaa ja varmistamaan työsuhteturvaa koskevien säännösten tehokas toteutuminen”. Minun nähdäkseni tämä esitys ei täytä näitä tavoitteita, jotka sen kansilehdellä hallitus itse sille asettaa.

Tässä esityksessä tehdään lukuisia pieniä muutoksia, jotka joko vahvistavat jo olemassa olevaa asiantilaa tai muuttavat hiukan sitä parempaan suuntaan. Ne ovat pääsääntöisesti hyviä muutoksia. On tullut rutinaa siitä, että samalla tuodaan nollasopparit lakiin sisälle, mutta pääsääntöisesti, jos me samalla pystymme tuomaan myös sairausajan ja irtisanomistilanteiden sääntelyä lakiin sisään, niin minä en pidä sitä sinällään huonona asiana. Muutokset tässä ovat pääsääntöisesti hyvään suuntaan, mutta niiden mittakaava on sellainen, että missään tapauksessa ei voida puhua siitä, että tässä nyt sitten parannettaisiin vaihtelevaa työaikaa noudattavien työntekijöiden asemaa ja varmistettaisiin työsuhteturvaa koskevien säännösten tehokas toteutuminen.

Tässä on minun nähdäkseni erityisesti kolme kysymystä, jotka jäävät valiokuntaan pohdittavaksi ja ratkaistavaksi:

Ensimmäinen niistä kuuluu, milloin vaihtelevaa sopimusta ei sitten saisi tehdä. Onko olemassa joku valvontamekanismi, joka objektiivisesti toteaa, että tässä kohtaa vaihteleva sopimus on epäasiallinen? Miten se toimii, kun vaihtelevaa sopimusta ei eksaktisti tässä laissa määritellä? Jos tällainen valvontamekanismi on olemassa, jos tällainen määritelmä oikeuskäytäntöön vakiintuu, silloin poikkeusmahdollisuus työntekijän pyynnöstä on ongelmallinen. Tässäkin talossa oli ennen vanhaan tapana, että kun työntekijän pyynnöstä sai määräaikaisen sopimuksen tehdä ilman perustetta, niin avustajien työ sopimukset tehtiin työntekijän pyynnöstä määräaikaisiksi. En tiedä yhtään avustajaa, joka olisi kieltäytynyt antamasta lupaa laittaa se ”työntekijän pyynnöstä”, koska siinä tilanteessa avustajalla oli mahdollisuus joko ottaa haluttu avustajan työpaikka ja leipäpuu vastaan tai sitten olla ottamatta. Ja nyt puhutaan sentään työntekijöistä ja työpaikasta, joiden kohdalla asiat ovat aika hyvin. Entä sitten, kun mennään tuonne työmarkkinoiden villimmälle puolelle, jossa työntekijöiden asema on sen verran heikko, että vastaavaa neuvotteluvaraa ei löydy?

Toinen ongelma, mikä tähän lakiin liittyy, on se, että se luo meidän työpaikoille, ehkä samoille työpaikoille, ainakin rinnakkaisille työpaikoille, kaksi eri osa-aikatyön kategoriaa erilaisilla oikeuksilla. Vaihtelevan työn sopparit tarjoavat laajemman oikeuden kieltäytyä lisätöistä kuin mitä perinteisillä osa-aikaisilla on. Minun nähdäkseni tämä olisi helppo ratkaista sillä, että poistettaisiin ylipäätään kaikilta osa-aikaisilta kertakaikkisen lisätöosuostumuksen mahdollisuus, mutta ainakaan toistaiseksi jostain syystä siihen ei ole lähdetty.

Kolmas ongelma, ja minun mielestäni ehkä kaikkein ratkaisevin ja toisaalta vaikein — minullakaan ei ole siihen vastausta — on, miten suhtautua tähän työajan vakiintumiseen. Mitä tehdä niissä tilanteissa, kun vaihtelevalla työ sopimuksella taloon tullut ihminen tekee säännöllisesti merkittävästi pidempää työaikaa kuin mitä hänen sopimuksensa hänelle takaa? No, tässä esityksessä lähdetään siitä, että työntekijän pyynnöstä voidaan tarkastella

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

toteutunutta työaikaa ja tehdä sitten muutoksia työaikaehtoon työsopimuksessa. Jälleen törmätään siihen tilanteeseen, että me käsittelemme tässä sellaisia työmarkkinoita, joilla työntekijöillä ei ole aina sellaista neuvotteluvaraa, että se voisi tasaveroisesti näistä neuvotella. Tämä on epärealistinen ratkaisuyritys tähän ongelmaan. Toisaalta realistinen ei ole myöskään sellainen ratkaisuehdotus, että automaattisesti aina tarkasteltaisiin ja aina muuttuisivat ne ehdot. Jos esimerkiksi hiihtokeskusten ehtoja tarkasteltaisiin maaliskuussa, niin hiihtokeskuksilla olisi yhtäkkiä 40-tuntista työviikkoa tekeviä työntekijöitä koko kesän, kun ei ole lunta lainkaan. Tai opiskelija, jonka työehtoja tarkastellaan syyskuussa, kun hän on kesän tehnyt pitkää päivää mutta talvella haluaisikin tehdä lyhyempää päivää ja opiskella siinä samalla. Eli ei voida myöskään ratkaista tätä sillä, että automaattisesti aina tasataan työaika sen koetun perusteella. Ehkä jonkinlainen ratkaisu tähän voisi olla jokin automaatiopääsääntö, josta sitten perustellusta syystä voisi poiketa, joko työnantajan tai työntekijän perustellusta syystä.

Näitä asioita me tulemme nyt sitten valiokunnassa pohtimaan ja puimaan tulevana viikoina.

14.50 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys legitimoit nollatuntityösopimukset, ja siksi on minusta hiukan surullista, että työntekijän oikeusturva jää edelleen heikoksi, vaikka, kuten sanoin, kyllähän tässä on parannuksiakin tulossa. Esimerkkinä lähes suora lainaus tästä lakiesityksestä: jos toteutunut työaika edeltävältä kuukaudelta kuukaudelta osoittaa, ettei sovittu vähimmäistyöaika vastaa työnantajan todellista työvoimatarvetta, työnantajan on työntekijän pyynnöstä neuvoteltava työaikaehdon muuttamisesta, ja jos hän ei neuvottele, työsuojeluviranomaisten on velvoitettava neuvottelemaan muuttamisesta, ja jos sopimukseen ei päästä, niin työnantajan on kirjallisesti esitettävä asialliset perustelut sille, millä tavalla voimassa oleva työaikaehto vastaa työnantajan työvoimatarvetta.

Mutta mitäs sitten, jos tämäkään ei johda mihinkään? Ihan hyvä, jos työpaikalla on hyvät neuvotteluolosuhteet, niin kuin monella työpaikalla on, ja silloinhan tämä niin kuin lähtee pelittämään oikeaan suuntaan. Mutta aina ei valitettavasti näin ole, ja sen takia minä kysynkin ministeriltä, uskotteko te todella, että tämä kirjaus antaa työntekijälle riittävän oikeusturvan. Itse ainakin ajattelen, ja saamani palaute on samansuuntaista, että monelle työntekijälle on kyllä todella iso kynnys ryhtyä kovin aktiiviseksi näissä asioissa, jos pelkona on, että työtunnit menevätkin aktiivisuuden jälkeen nollille — kuten ainakin minulle kerrotun mukaan käy, että jos työntekijä rupeaa vaatimaan oikeuksiaan, niin sitten työtunnit vähenevät.

Sitten vielä yksi kysymys, jota en äsken muistanut debatissa kysyä: Mitä tämä lakiesitys tarkoittaa vuokratyön kannalta? Kenties se on tässä lakiesityksessä sisällä, mutta en nyt vain osannut tässä vaiheessa vielä lukea, kun en ole tähän lakiesitykseen niin hyvin paneutunut. Osaako ministeri suoraan vastata tähän?

14.52 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt annettu esitys on sillä tavalla erityisen merkittävä, että tämä on suoraa jatketta kansalaisaloitteen hengessä ja tavoitteissa. Kun tämä kansalaisaloite 5/2015 jätettiin, se oli tehty, voisiko sanoa, niin hyvin kuin oli ymmärretty siinä vaiheessa asia toteuttaa. Eduskunta hylkäsi tämän kansalaisaloitteen mutta tämän aloitteen käsittelyn yhteydessä hyväksyi viisi lausumaa. Nämä viisi lausumaa kertovat selkeää kieltä siitä, että eduskunnan tahtotila oli tämä asia hoitaa kuntoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

Ministeriö sitten asetti työryhmän, kolmikantatyöryhmän, ja nyt kun meillä on tämän työryhmän pohjalta yhdessä tuotettu esitys, niin voi heti jo nähdä, että tämä ei ole mikään helppo asia.

Pidän ministeri Lindströmin esille nostamasta lähtökohdasta, että oli tärkeää saavuttaa jonkinlainen tasapaino. Tässä on monta osapuolta. Eivät edes nämä, jotka nollatyösopimuksella työskentelevät, olleet varmoja, minkälaisen sopimuksen he itse asiassa halusivat. Näin kävi ilmi silloin näissä kuulemisissa. Eli ei voida sanoa suorilta käsin, että jos ministeri olisi tuonut tällaisen ehdotuksen, niin se olisi täyttänyt kaikkien osapuolien tarpeet.

Pidän tärkeänä sitä, että aivan selvästi tässä kokonaisuudessa on jätetty tilaa sille, että valiokunta voi nyt aika vahvalla eduskunnan selkänöjällä tarttua tähän esitykseen. Jos se viisasten kivi sitten valiokunnassa löytyy, miten täällä jo mainitut epäkohdat voidaan paikata, niin en ole näkemässä, että eduskunta haluaisi sellaista mietintöä vastustaa, joka tätä esitystä vielä parantaa, koska ymmärrän, että ei tässä vielä ministerinkään mielestä päästy parhaaseen mahdolliseen, tämän asiointilan selkeyttävään lopputulokseen.

Sitten täällä on selkeästi kohdat lueteltuina näistä tavoitteista, joita hallitus sopi puoliväliriihessä. Tämäkin on valiokunnalle ikään kuin sellainen, miten sen nyt sanoisi, ohjeistus, että on syytä olettaa, että jos valiokunta nämä asiat nyt avaa huolellisesti, niin sitten täällä salissa sekä oppositio että hallitus voivat seistä tämän sopimuksen takana. Tässä on aika paljon eväitä jätetty nyt valiokunnalle ja valiokunnan vastuulle. Siitä olen kyllä tyytyväinen. Ja minulla on sellainen ymmärrys, että ministeri itsekkin haluaa olla näkemässä, että tämä asia, jossa ei ole koskaan aikaisemmin ollut lainsäädäntöä, tulisi nyt kuntoon. Minusta tämä tasapainon saavuttaminen tässä on tärkeää.

Olen itse ollut työnantaja, työntekijä ja työn ja kaikkea siltä väliltä, joten yritän myös itse säilyttää tasapainon tässä, koska ei ole aina niin helppoa työnantajan hyvin lyhytaikaisiinkin tarpeisiin hankkia työntekijöitä. Ja sitten toisaalta on siellä näitä työntekijöitä, jotka eivät halua mitään muuta kuin lyhyitä työsuhteita. Siinä, miten nämä kaikki asiat voivat kohdata, on meillä valiokunnassa työtä. Minä kyllä jätän tässä viimeisenä kommenttinani, että minä toivon rakentavaa yhteistyötä, että tämän eduskuntakauden aikana, jonka sain itse istua, syntyisi yksi yhteinen suuri lopputulos. [Ben Zyskowitz: Kyllähän te istutte seuraavassakin eduskunnassa!]

14.56 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! On varmasti selvää, että jokainen meistä salissa istujista toivoo, että kaikki työ Suomessa tulee tehdyksi. Tästä lähtökohdasta oli hyvin yksinkertaista ja selvää se, että kansalaisaloitteen vaatimus siitä, että alle 18 tunnin työsopimukset kiellettäisiin, jos toive ei ole työntekijästä lähtöisin, on täysin mahdoton. Sanoin sen hyvin avoimesti kansalaisaloitteen mielenosoitustilaisuudessa ja sanon sen yhtä avoimesti nyt: kaikki työ ansaitsee tulla tehdyksi. Siitä huolimatta on aivan selvää, että tähänastinen käytäntö nollatuntisopimuksista, joita on siis yli 80 000 suomalaisella, on ollut hyvin epäreilu, kun joissakin tilanteissa nollatuntisopimus ei ole tarjonnut lainkaan töitä ja samaan aikaan se on kuitenkin vienyt ihmiseltä oikeuden sosiaaliturvaan, kun ihmisellä on ollut voimassa oleva työsopimus, joka on laskettu ikään kuin sosiaaliturvan estäjäksi.

Tämä lakiesitys tuo monia parannuksia. Niistä suurimpana pidän sitä, että jokainen työntekijä saa oikeuden irtisanoutua työsuhteesta, jos työtunteja ei ole riittävästi. Myös työvuoroluettelo tulee aiempaa aiemmin, ja irtisanomisajan palkastakin seuraa maksuvelvollisuus. Nämä ovat erittäin hyviä uudistuksia, ja on ilman muuta selvää, että täydellistä tästä ei millään saa, koska kyllä se rako, jossa tässä toimitaan eri työmarkkinaosapuolten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

välissä ja hyvin muuttuvassa työmaailmassa, aiheuttaa omia haasteita. Toivon kuitenkin, että valiokunnassa saisimme hieman määriteltyä etenkin tätä työvoiman vaihtelevaa tarvetta ja sen määritelmää, koska se jättää ehkä sen suurimman aukon [Puhemies koputtaa] tai esteen jatkolle.

14.59 Maria Tolppanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Se, mikä näissä nollasopimuksissa nyt tietysti pelottaa, on se, että ne lisäävät köyhyyttä, köyhyyttä sillä tavalla, että ne voivat luoda omalta osaltaan kannustinloukkuja, ja lisäksi se, että kun tehdään lyhytaikaisesti työtä, niin monesti työntekijä joutuu odottamaan palkkaansa kaksi, jopa kolme viikkoa, ja kun sitä palkkaa tulee, työttömyysturva muilta osin helposti siirtyy. Joten toivon, että tähän kohtaan todellakin paneudutaan, kun asiaa viedään eteenpäin.

Toinen on sitten tämä työttömyysturva ja irtisanoutuminen tästä nollatyösopimuksesta. 12 viikkoa kuulostaa lyhyeltä ajalta, mutta jos muutamme sen toisin, sanomme kolme kuukautta tai sanomme neljännesvuosi, niin se kuulostaa jo niin pitkältä ajalta kuin se on. Tämä olisi myös semmoinen kohta, mikä minun mielestäni olisi hyvä siellä valiokunnassa katsoa, onko tämä kohtuuttoman pitkä, johtaako kohtuuttomaan karenssiin, jos ihmisen on 12 viikkoa, neljännesvuoden, pakko katsoa, saako hän tarpeeksi töitä vai eikö hän saa tarpeeksi töitä. Että kyllä tässä vielä on semmoisia asioita, joita täytyy parantaa aika lailla.

Sitten on tietenkin tämä, että nollasopimuksissa ei työnantajalla tunnu juurikaan olevan velvollisuuksia. Minä ymmärrän sen, että työnantaja antaa töitä silloin, kun töitä on, mutta kukaan ei pysty sanelemaan sitä, kenelle sitä työtä annetaan, annetaanko sitä tasaisesti niille nollalaisille, joita siellä on.

Ihan noin henkilökohtaisena asiana voin sanoa, että minusta tuntuu pahalta sanoa, että jollakin ihmisellä on nollatuntisopimus. Aivan samoin kuin aikoinaan Metallissa tuli Parake, jossa oli nollaryhmäläiset, niin minun mielestäni semmoista ei saisi työelämässä olla. Jokainen on kuitenkin ainakin sen ykkösen arvoinen. Että joku muu sinne pitäisi pystyä saamaan.

Ja sitten tämä, mikä tosiaankin pitäisi saada sutjakkaasti menemään, että jos tulee se nollatuntimäärä, niin heti täytyy tulla korvausta jostakin muualta, koska ihmisen täytyy kuitenkin hoitaa asumismenot, ruokamenot, vaatemenot et cetera.

15.01 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta tuntui pahalta, kun edustaja Tolppanen antoi ymmärtää, että ihmisellä on varaa olla työtön mutta ihmisellä ei ole varaa mennä töihin. Kun menee töihin, uhkaa köyhyys. Näin te puheenvuoronne alussa sanoitte. Tiedän, että näin ihmiset asian kokevat, mutta toivon, että meillä olisi yhteistä tahtoa ja kykyä korjata tilanne. Sehän on täysin nurinkurinen ja demoralisoiva tilanne, jos koetaan, että on varaa olla työtön mutta ei ole varaa mennä töihin. Tilanteen korjaamista tulee helpottamaan niin sanottu ajantasainen tulorekisteri, joka toteutetaan tässä maassa ensi vuoden aikana. Kaiken kaikkiaan en kiistä niin sanottujen byrokratialoukkujen ja niin sanottujen kannustinloukkujen olemassaoloa, mutta meidän ei pitäisi julistaa täällä, että on varaa olla työtön mutta ei ole varaa mennä töihin.

15.02 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa työttömyysturvalainsäädäntöön liittyvässä kohdassa, jossa nimenomaan puhutaan tästä 12 kalenteriviikon tarkastelujaksosta ja siitä, että jos millään sen tarkastelujakson viikolla ei ole saatu sitä 18:aa tuntia, ainoastaan siinä tapauksessa olisi sitten työttömyysturvalain mukai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

nen oikeus erota työstä ilman sanktioita, niin kyllähän se on tavattoman pitkä aika. Ja jos siinä laskee tilanteensa väärin tämä työtön ja sattuu toistuva menettely, mikä voi olla inhimillisesti ajatellen hyvinkin perusteltua mutta työttömyysturvalaki ei sitä tunnista, niin tämä henkilö menettää — se ei ole, että ”voi menettää”, vaan se henkilö menettää — työttömyysturvansa määräämättömäksi ajaksi, jos menettely katsotaan toistuvaksi. Silloin päästään siihen, että jos puhutaan kannustavasta työllisyyspolitiikasta ja jos kerran nykyisten pykälien mukaankin työttömyysturva näillä perusteilla voidaan evätä määräämättömäksi ajaksi ja ne perustelut ovat samantyyppisiä, mitä aktiivimallissa puhutaan, niin mihin hyvään [Puhemies koputtaa] päästään sitten näillä aktiivimallin lisäsanktioilla?

15.04 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En varmasti ole sanonut niin, että ihmisellä ei ole varaa mennä töihin mutta on varaa olla työtön. Tässä kohdassa täytyy sanoa, että nyt on joko ymmärryksessä vikaa tai minun ulosannissani vikaa, [Ben Zyskowicz: Varmasti ymmärryksessä!] en tiedä kummassa, mutta jommassakummassa.

Mutta se, mikä olisi hyvä saada tähän sutjakkaaseen työhön menemiseen ja työstä pois tulemiseen, on se välivaihe, missä pitäisi tulla se raha, jotta ihminen eläisi. Ja se tilanne, että kun ei ole töissä, tulee käteen enemmän rahaa kuin silloin kun on töissä, on käsittämätön minun mielestäni. Minusta silloin siihen voitaisiin koettaa hakea keinoa, miten saataisiin esimerkiksi Rinteen malli siihen matkaan, että työntekijällä olisi aina, joka tilanteessa ainakin 200—300 euroa enemmän tulossa rahaa, kun hän menee töihin, kuin silloin kun hän on kotona sosiaaliturvalla. Se ei vie eteenpäin tätä maata, päinvastoin se vie alaspäin ja se lisää meidän kustannuksia ja se lisää työssä olevien ihmisten velvollisuuksia ja velvoitteita tietenkin.

15.05 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Tolppaselle, että varmasti ymmärryksessä eli täällä päässä oli vikaa. Mutta edustaja Tolppanen kiinnitti nyt huomiota todella polttavaan ongelmaan, ja ne ovat nämä niin sanotut byrokratialoukut. Eli tilanne on se tai vähintään ihminen kokee epävarmuutta sen tilanteen edessä, että kun menee väliaikaiseen, ehkä osa-aikaiseen työhön, niin tietyt työttömyysetuudet katkeavat, ja ennen kuin saa palkkatodistuksen ja ennen kuin saa ehkä esimerkiksi soviteltua päivärahaa, syntyy tällainen epävarmuuden ja myös tulottomuuden tila, joka ei saisi syntyä. Uskon, että tämä on meille yhteinen haaste, ja itse asiassa itse uskon, että osa siitä kritiikistä, joka kohdistuu tähän niin sanottuun aktiivimalliin, josta puhutaan varmaan myöhemmin lisää, johtuu juuri näistä byrokratialoukuista. Toivon, että tämä ajantasainen tulorekisteri ja työttömyyspäivärahan maksajien ja muiden yhteistyö vähentäisi näitä ongelmia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.06 Reijo Hongisto sin: Arvoisa herra puhemies! Minä en aloita puheenvuoroani sanomalla, että tässä salissa joku nimeltä mainittu edustaja on sanonut sitä taikka tätä, mutta kerron, että kun kuuntelin teidän debattianne, minulle tuli mieleen vertaus kahdesta tulipalon sammuttamista arvioineesta henkilöstä: kun toinen sanoi, että palo kyllä sammutettiin mutta vettä käytettiin liian vähän. Tällainen vaikutelma minulle tuli. Mutta nyt tähän itse puheeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

Useissa puheenvuoroissa on tosiaan arvosteltu ja todettu, että työntekijän asema tämän lakimuutoksen myötä heikkenee. Minä en näe tätä asiaa näin mustavalkoisena, vaan pikemminkin näen asian päinvastoin. Tilastojen mukaan yli 80 000 ihmistä tekee näitä päätöksiä joka tapauksessa, ja käsitykseni mukaan tällaisen työtavan kieltäminen olisi heidän vapaudestaan pois, sillä he ovat itse valinneet tällaisen tavan tehdä työtä. Erityisesti opiskelijat tekevät näitä epäsäännöllisiä töitä aloilla, joilla työvoiman tarve vaihtelee. Opiskelijat haluavat sovittaa opiskelun ja työnteon omaan rytmiinsä, ja samalla he saavat erinomaista kokemusta ja valmennusta työelämään.

Arvoisa puhemies! Mielestäni voimaan tullessaan laki parantaisi työntekijän asemaa, koska silloin työntekijälle syntyisi oikeus sairausajan palkkaan, jos työkyvyttömyysaikaan kohdistuva työvuoro on merkitty työvuoroluetteloon, siitä on muuten sovittu tai olosuhteisiin nähden on selvää, että työntekijä olisi työkykyisenä ollut töissä. Lisäksi vaihtelevasta työajasta ei saisi työnantajan aloitteesta sopia, jos työnantajalla on kiinteä työvoimatarve. Ministeri Lindström omassa puheenvuorossaan totesi ja todisti, että työajan alaraja ei saa olla pienempi kuin todellinen työvoimatarve edellyttää. Nämä ovat mielestäni aivan selkeitä pelisääntöjä, jotka on syytä ottaa huomioon ja myös pitää mielessä. Laissa on myös muita työnantajan keinottelua rajoittavia kohtia, jotka tekevät nykyiseen käytäntöön reilut pelisäännöt niin työntekijälle kuin työnantajallekin.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Mielestäni ministeri Lindström on tehnyt erinomaisen työtä. Tämä lakiesitys on jälleen esimerkki siitä, ja minä kannatan pontevasti tätä lakiesitystä. — Kiitoksia.

15.09 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on jälleen yksi osa sitä uudistusten sarjaa, jolla nykyinen hallitus on halunnut uudistaa suomalaisia työmarkkinointia yhä nopeammin muuttuvaan maailmaan sopivammiksi. Kokonaisuutena tämä hallituksen esitys, jolla asetetaan niin sanotuille nollatuntisopimuksille pelisäännöt, on hyvä ja tasapainoinen kompromissi. Se selkeyttää työntekijöiden ja työnantajien asemaa mutta toisaalta se mahdollistaa edelleen, jos siitä sovitaan, mahdollisuuden teettää ja tehdä töitä joustavasti. Se myös toivottavasti tuo jälleen yhden tärkeän työkalun vähentää Suomen työmarkkinoilla vallitsevaa vakavaa työttömien ja avoimien työpaikkojen välistä kohtaanto-ongelmaa. Esimerkiksi joulukuussa meillä työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen mukaan oli 295 500 työtöntä työnhakijaa samalla kun meidän uusien avointen työpaikkojen määrä lisääntyi yli 3 000 kappaleella ollen jo yli 40 000 työpaikkaa. Kun työntekijöiden on jatkossa saatava tietää tulevat työvuorolistansa ajoissa, arjen suunnittelun lisäksi kalenterin täyttäminen useampien työnantajien työtarjouksilla helpottuu. Alustatalouden maailmassa tämä helpottaa töiden yhteensovittamista.

Toisaalta, arvoisa puhemies, me kaikki tiedämme, että yksin tämä uudistus ei riitä poistamaan työmarkkinoillamme olevia kiistattomia rakenteellisia ongelmia. Korkean rakennetyöttömyyden alentamiseksi me tarvitsimme erityisesti etenemistä muun muassa Saksassa ja Ruotsissa toimivan paikallisen sopimisen edistämisessä. Tähän liittyen arvostamani kollega, edustaja Ihalainen pohti viime viikolla, että ehkä ay-liike voisi tässä asiassa siirtä puolustuksesta paikallisen yhteistyön ja sopimisen tiekartan laatijaksi. Olisikin nyt kiinnostavaa kuulla, miten tämä rakentava ehdotus on otettu vastaan yleisemmin oppositiossa tai työmarkkinajärjestöjen taholla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

15.12 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnä haluan kiittää ministeri Jari Lindströmiä ja samalla Juha Sipilän hallitusta siitä, että tämä nollatuntisopimuksia koskeva asia nyt on saatu vihdoinkin lainsäädännön muotoon. Todellakin nyt eletään hetkiä, jolloin tästä pitkään puhutusta ongelmasta ollaan pikkuhiljaa pääsemässä ihan järkevän lainsäädännön pariin. Tämä on historiallinen hetki, ja tästä erikoinen kiitos ministeri Lindströmille, joka on panostanut tähän näköjään. Tämän asian esittelypuheenvuorossa hän paljasti, että hän tuntee tämän asian hyvin, mutta ministeri Lindströmille myös kiitos siitä, että hän aivan oikein sanoi, että koska tämä on malliaan ensimmäinen tässä maassa, niin ei hän tästä voi tulla sataprosenttisen valmista heti kerralla. Se on ihan varmaa, että tätäkin lakia me joudumme sorvaamaan, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tätä käsitellessään ja mietintöä tehdessään varmaan joutuu tähän joitakin viilauksia tekemään, mutta rohkenen uskoa, kun ministeri on paikalla, että hän varmaan suhtautuu ministerin tehtävässään hyvin avoimesti erilaisiin parempiin esityksiin kuin mitä tässä nyt oleva hallituksen esitys sisältää.

Elikkä tämä on erinomainen pohja, josta lähdetään liikkeelle, ja olisin odottanut oppositiolta hieman rakentavampaa otetta siihen asiaan, jota oppositiopuolueet itse eivät olleet vuosien ja vuosien saatossa pystyneet tekemään. Jos jotakin arvostelea, kannattaa aina huomata se, että jos ei ole itse sitä pystynyt tekemään, niin ei sitä halkopinontekijää kannata mennä moittimaan, joka sen pinon sitten tekee. Tässä tapauksessa ministeri Lindströmille vielä erikoisesti lämmin kiitos.

Se, että nollatuntisopimuksia tässä maassa on ollut, on tosiasia, mutta nythän me pääsemme lainsäädännön pariin tämän asian tiimoilta ja sellaiseen järkevään menettelyyn, jossa ihmisten eri intressit, sekä työnantajan että työntekijän eri toimintatavat, saadaan lainsäädännön pariin, ja siinä ollaan oikeilla jäljillä. On ihan varmaa tämän päivän työelämässä, että se on viimeisten kymmenen vuoden aikana muuttunut hurjaa vauhtia ja erilaisille lyhyille työsuhteille on suurta tarvetta. Sanotaan nyt vaikka opiskelija tyypillisimmillään tekee kaupassa vaikka iltavuoroja, ja siinä on sellainen tilanne vaikka joulun aikaan, jolloin ruuhka-aika on ja töitä on paljon, jossa tällaiselle vaihtelevalla työajalle on tarvetta: saadaan lisää työvoimaa ja ennen kaikkea luodaan mahdollisuus, että työnantajat tällä keinoin oikeudenmukaisesti ja reilusti kohtelevat työntekijöitään ja tekevät reiluja sopimuksia. Se luo myös uskottavuutta jatkolle näiden ihmisten työllistämisessä, koska siinähan samalla kun ihminen menee töihin, olkoon se sitten vaikka esimerkiksi 25 tunnin viikkosopimus, ja jos tällainen työntekijä osoittautuu työssään jämäkäksi ja osaavaksi henkilöksi, niin olen lähes varma siitä, että kyseinen työnantaja harkitsee, että tässäpä olisi erinomainen työntekijä vaikka taloon pysyväksi työntekijäksi. Kyllä tämän päivän työnantajat aivan varmasti katsovat erittäin positiivisella silmällä sellaista työntekijää, joka töihinsä tarttuu räväkästi ja tekee työnsä vastuullisesti, enkä jaksa uskoa vielä sitä, että olisi sellaista kieroutta työnantajissa, että tahallaan ihmisiä pidettäisiin nollatuntisopimuksilla.

Muuallokin maailmassa on kokeiltu näitä nollatuntisopimuksia ja niihin liittyvää lainsäädäntöä, että tavallaan me tulemme tässä jälkijunassa. Mutta kun näitä vaihtelevia sopimuksia kerran nyt rupeaa syntymään lain pohjalta, niin on aivan hyvä, että tähän sopimukseen saadaan selkeä tasapaino, aivan kuten ministeri sanoi. Tarvetta tälle kyseiselle työlle oikeasti on olemassa, ja nyt sitten, kun tämä uusi menettely uuden lain myötä tulee, niin nämä vaihtelevat sopimukset saadaan näin ollen yhteisen katon alle, ja se on äärimmäisen hieno asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

Ja sitten kun erinomaisen valiokuntakäsittelyn jälkeen ja eduskunnan suuren salin asianmukaisen käsittelyn jälkeen tämä laki on voimassa, niin eihän se tietenkään tarkoita sitä, että tämä asia olisi valmis sillä hetkellä juuri, vaan siitä alkaa sitten kehittämistyö, jota sitten seuraava eduskunta aikanaan vaalien jälkeen, jos katsoo asiakseen, tekee vieläkin paremmaksi.

Tässä on tehty uraauurtavaa työtä, ja siitä erinomainen kiitos ministerille.

15.16 Kimmo Kivelä sin: Arvoisa puhemies! Kritiikistä huolimatta salin kaikilta laidoilta ja keskeltä ja siltä väliltä tätä esitystä on kuitenkin pidetty tervetulleena. Opposition puoleltakin tuli kehuja tästä esityksestä, ja työministeriä on kiiteltu. Todellakin aktiivinen työministeri otti kopin kansalaisaloitteesta. Tässä on myös — kun kansalaisaloiteinstituutio on vielä uusi — eräs malli, miten kansalaisaloitteisiin voitaisiin reagoida, jotta hyvät asiat menisivät eteenpäin, sillä välttämättä aina ei ole ymmärrystä, tietoa ja osaamista, miten aloite lakitekstillisesti laadittaisiin.

Vaikka, niin kuin täällä ovat kaikki tunnustaneet — niin oppositio, hallitus kuin rivien välistä myös itse ministerikin —, tämä laki todellakaan ei ole täydellinen mutta tämä on tärkeä päänavaus ja uuden polun avaaminen, niin kuitenkin jo sillä perusteella lakiesitys on onnistunut, jos sen hyväksymisen ja voimaan astumisen kautta työ lisääntyy. Se on jo riittävä peruste lain olemassaololle. Toki varsinainen primaarisyy on pelisääntöjen laatiminen ja selkeyttäminen. Totta on, sillehän ei voi mitään, että eihän tässä työnantaja ja työntekijä tasaveroisessa tilanteessa ole, mutta ei tämä myöskään ole mikään Daavidin ja Goljatin ottelu.

15.18 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Olen yrittänyt kuunnella oikein ajatuksen kanssa ja päästä selvytyteen siitä, että jos henkilöllä on ollut 0—40 viikkotunnin työsopimus ja työaika on ollut nimenomaan vaihteleva, ei vakiintunut esimerkiksi 20 ja 30 tunnin välille, niin mitenkä tämän henkilön asema tämän uuden hallituksen esityksen kautta paranee. Ja viitteitä siitä, ettei parane, voi hakea kyllä siitä, minkä takia työttömyysturvakiin on jätetty tämän 12 kalenteriviikon tarkastelujakso ja sille vielä erittäin tiukat soveltamisedot. Ja en usko, että tämä hallituksen esitys kovinkaan paljon muuttuu valiokunnassa tai täysistuntosalissa, kun ei näille muutoksille ole kokoomukselta ja EK:lta tullut lupaa ja sen mukaan sitten mennään.

Mutta mitä tulee sitten vajaatyöllisten tilanteeseen, niin kyllähän olisi olemassa yksi varsin helppo tapa purkaa byrokratiaa, mikä voisi sopia sekä työnantaja- että työntekijäpuolelle ja myöskin hallinnolle, ja se on se, että mentäisiin ennakkomaksukäytäntöön silloin, kun tehty työaika vaihtelee. Työntekijän vaatimuksesta voitaisiin maksaa ennakko oletetusta työttömyysturvasta, esimerkiksi 80 prosenttia, ja loppu täsmäytettäisiin sitten, kun saadaan tilitys valmiiksi ja tositteet mukaan. Ja sitten vielä tältä, joka pyytää tätä ennakkoa, otettaisiin valtakirja mahdollisen takaisinperinnän käynnistämiseksi, jos vahingossa on maksettu liikaa. Se henkilö, joka todella tarvitsisi rahansa heti, saisi valtaosan ilman mitään byrokratiaa, maksu tulisi ennakkona, täsmäytys sitten ajan myötä, ja mitään maksuviivettä ei tulisi.

15.20 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Täällä jossakin puheenvuorossa väläyteltiin pätkätöiden kieltämistä. Siitähän ei tietenkään ole kysymys tässä, eikä varmasti kukaan sellaista ole pyrkinyt edes sanomaan. Arvoisa ministeri, nyt kun tämä lähtee valio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

kuntaan, niin minua kiinnostaa tietää se, miten palkka määräytyy nollatyösopimuksissa. Tuleeko se TESin mukaan, tuleeko siihen ikälisät, tuleeko siihen mahdolliset henkilökohdalliset lisät ja muut lisät, mitä muilla samankaltaista tai samaa työtä tekevillä ihmisillä on säädetty yleis- tai normaalisitovassa työehtosopimuksessa? Minusta tämä on aika oleellinen asia.

Mitä tulee sitten tähän kilpailusäädökseen, niin uskotteko, ministeri, että nollatyösopimuksella on oikeasti töissä sellaisia ihmisiä, jotka tekevät sen kaltaisia töitä, että ne voisivat olla vaaraksi tai voisivat jotenkin asettaa toisen työnantajan hankalaan asemaan, jos tekisi jollekulle toisellekin töitä? Minä en usko. Minä uskon, että tässä sitten vain, miten sen nyt sanoisi, saattaa se ihmisen pikkusieluisuus nousta esille: et mene kaverillekaan töihin — vaikka minulla töitä ei ole — koska sinulla on tänne työsopimus olemassa. Minusta tällaisia pikkuviilauksia kannattaisi tehdä siihen, että se tuntuisi paremmalta.

Ikävinä koko nollatyösopimuksessa on se, että tässä maassa edes hyväksytään tämän kaltainen nollatyösopimus. Täytyy meillä olla muitakin keinoja. Aikaisemminkin on tehty pätkätöitä, on tehty tunnin töitä, puolen tunnin töitä. Niitä on kutsuttu freelance-töiksi, ja ihmisillä on ollut freelancetyökortti, ja se on toiminut ihan hyvin. Siellä on ollut ongelmia vähän, esimerkiksi sairasajan palkasta, mutta sitä olisi vain pitänyt viilata, ja se toimisi valan mainiosti vieläkin.

15.22 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minusta on aika mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua, miten eri tavalla me kuuntelemme näitä puheenvuoroja. Esimerkiksi edustaja Hongisto täällä totesi, että täällä salissa oli sanottu, että nollatuntisopimuslaisten tilanne heikkenee. No, en tiedä, olenko ihan niin tarkkaan kuunnellut kaikkia puheenvuoroja, mutta minä en ole kuullut, että kukaan olisi sanonut, että heikkenee, mutta on sanottu, että nollatuntityösopimuslaisten työntekijöiden oikeusturva jää edelleen liian heikoksi. Näin on käsittäkseni sanottu, mutta voi olla, etten kuunnellut itsekään tarpeeksi hyvin.

Mutta, arvoisa puhemies, se oikeusturva jää heikoksi edelleen sen takia, että jos työntekijä ja työnantaja ovat eri mieltä esimerkiksi tästä todellisesta työvoiman tarpeesta kuuden kuukauden seurantajaksolla, niin työntekijällä on oikeus vaatia neuvottelua asiasta ja työnantajan on perusteltava tarvittaessa kirjallisesti, miksi hän on päätenyt tähän, mutta minä en kyllä saanut tätä lakiesitystä lukiessani selvää, mitä sen jälkeen tehdään, jos edelleenkin ollaan asiasta eri mieltä, kumpiko näkökulma sen voittaa ja missä on silloin sen työntekijän oikeusturva. Yksi keskeinen ongelma näissä nollatuntisopimuksissa on ollut aiemminkin se, että jos työntekijä on kriittinen työnantajaa kohtaan, niin me tiedämme hyvin, että tunnit voivat loppua ihan sen siliän tien. Työntekijät eivät aina lähde puolustamaan näitä oikeuksiaan ja vaatimaan asioita itselleen, koska työnantaja ja työntekijä eivät ole tasavertaisessa neuvottelusuhteessa, kun on nollatuntisopimukset.

Minä uskon, että suurin osa työnantajista varmasti hoitaa tämän asian hyvin, sen jälkeen kun tämä laki tulee voimaan, mutta kyllä minä luulen, että jatkossakin meillä on myös toisenlaisia työnantajia, ja silloin minulla on huoli edelleenkin [Puhemies koputtaa] niiden työntekijöiden oikeusturvasta.

15.24 Reijo Hongisto sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostamani edustaja Mäkisalo-Ropponen tulkitsi varmaan viestini väärin, kun otin siihen alkuun vertauksen, että tulipalo on kyllä sammutettu mutta siinä on käytetty liian vähän vettä. Tässä useis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

sa puheenvuoroissa todettiin, että on otettu oikeita askeleita mutta ei vielä ehkä riittävän pitkiä, kolmiloikkia. Jos tulkitsin oikein, niin suunta on oikea mutta etenemisnopeus ja etenemistapa eivät ehkä ole teidän mielestänne riittäviä. Mutta minä iloitsen, ystävät hyvät, siitä, että me olemme sentään löytäneet oikean polun, me olemme löytäneet oikean suunnan ja siihen mennään. Kerron vielä, että ministeri Lindström on tehnyt erinomaista työtä ohjatessaan meidät tälle oikealle polulle, ja nyt meidän kaikkien yhteinen tehtävä on sitten marssia tällä polulla mahdollisimman ripeästi ja mahdollisimman pitkään. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ministeri, puhujapöytästä, 3 minuuttia.

15.25 Työministeri Jari Lindström: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kiitos käydystä keskustelusta. Tämä oli minun mielestäni sitä, mitä täällä enemmänkin pitäisi olla. Vaikka kritiikkiä tuli, niin siitä huolimatta oli myös rakentavaa ja ratkaisuja etsivää.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen, tästä oikeusturvasta: Minun täytyy sanoa, että en tiedä, onko tästä nyt olemassa joitakin oikeuskäytäntöjä, että en minä voisi ruveta täältä mesta-roimaan ja niistä kertomaan. Voisin kuvitella näin, että jos ei kerran päästä sopuun, niin sitten tämä menee johonkin oikeusasteeseen, jossa määritellään lopulta sitten se, miten tämä menee. Mutta tämä täytyy tietenkin selvittää ennen kuin minä ryhdyn tässä sen kummempia yksityiskohtaisia vastauksia antamaan. Tämä tieto minullakin on, mikä sinne on leivottu sisälle, ja sitten yksityiskohtaisemmat vastaukset saatte varmaan tässä valiokuntakuulemisessa. Jos ette saa, niin minä sitten selvitän kyllä. Tämä on ihan asiallinen kysymys siinä.

Tämä on todellakin nyt sitten ensimmäinen kerta, kun lain tasolla määritellään pelisääntöjä. Ja kuten tuossa sanoin, en jaksa uskoa, että kun aikanaan on tehty ensimmäisen kerran työaikalakia, on tehty ensimmäisen kerran työsopimuslakia, nekään ovat olleet sellaisia kuin ne tällä hetkellä ovat. Lait tulevat aina aikaan ja tarpeeseen, ja sitten niitä muutetaan sitä mukaa kuin huomataan, että niissä joitakin ongelmia on. [Ben Zyskowicz: Näin se on!] Eihän tässä nyt varmaan ole tämänkään osalta kuviteltu, että tämä on nyt sitten maailmantappiin asti näin. Mutta nyt on ensimmäisen kerran tuotu pelisäännöt tänne, kuten on luvattu, ja siinä mielessä olen tyytyväinen, että tämä on täällä.

Mainittakoon muun muassa se, että työaikalainsäädännössä taitaa olla pykälä, jotka ovat 40-luvulta, ja saattaa olla, että tämän kevään aikana myös se työaikalainsäädäntö tulee tänne eduskuntaan. Se onkin sitten isompi asia.

Täällä käytiin hyvää keskustelua myös kansalaisaloitteesta tämän asian tiimoilta ja sen vaikutuksista tähän. Totta kai myös tällä on ollut vaikutusta. Tapasin tämän aloitteen tekijät, ja alusta saakka heillekin halusin reilusti kertoa, että emme me ole lähtökohtaisesti kielitämässä tätä vaan luomassa pelisääntöjä. Joillain oli sitä odotusta, että tässä kiellettäisiin nämä, mutta kertomistani syistä johtuen tässä on pyritty etsimään tasapaino sen suhteen, niin että ei estetä työn saamisen ja tarjoamisen mahdollisuuksia. Mutta kyllä sillä kansalaisaloitteella ja sillä keskustelulla, totta kai, on ollut tässä merkitystä.

Loppuun ehkä vielä tästä byrokraloukusta ylipäätään se, että kyllä sillä, että me saamme tämän kansallisen tulorekisterin tähän maahan, on iso merkitys sen suhteen, että me oikeasti tiedämme, milloin ihmiset ovat töissä ja milloin jossain muualla, koska se suurin palaute, mikä minulle itselleni tulee, tulee siitä, että ihmiset eivät uskalla ottaa pieniä työtar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2018 vp

jouksia vastaan, koska he pelkäävät, että tulee katkoksia ja näin poispäin. Tällehän täytyy tehdä ilman muuta jotakin, ja sekin työ on hallituksessa käynnistetty.

15.28 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Toteaisin, että minä olen henkilökohtaisesti hyvin iloinen siitä, että parin viimeisen kuukauden aikana olen kuullut keskeltä ja oikealta laidalta salia puhuttavan byrokraloukuista. Neljä vuotta sitten, kun sitä täällä paasasin, ei tullut mitään vastausta. Käännettiin päätä ja menttiin kahville ja keksittiin joitain muita asioita. Mielestäni tässä on tapahtunut jo hirveä edistys sen jälkeen.

Mutta samaan aikaan on pidettävä kirkkaana mielessä, että merkittävä osa sitä byrokraloukkujen problematiikkaa lähtee siitä, että halutaan kontrolloida ja sanktoida, ja jotta voidaan kontrolloida ja sanktoida, täytyy olla paljon byrokratiaa. Niin kauan kuin se ideologia ja oletus siellä takana on, että ne perusturvan varassa olevat ihmiset, ne köyhät — muihin tulonsiirtoihinhan vastaavaa kontrollia ei kohdisteta — ovat jotenkin aina erityiskontrollin tarpeessa, niin kauan me emme tule pystymään purkamaan byrokraloukkuja minkäänlaisilla tulorekistereillä tai muilla ratkaisuilla. Jotta päästään siinä liikkeelle, on lähdettävä isosta asennemuutoksesta, sellaisesta oivalluksesta, että köyhiä kohdellaan tässä yhteiskunnassa samalla lailla kuin muitakin ja heihin sovelletaan samanlaisia pelisääntöjä tulonsiirroissa kuin kaikkiin muihinkin. Se on se avain, ja sitten kun me pääsemme siihen, sitten kun se oivallus menee läpi, sen jälkeen me voimme lähteä purkamaan byrokraloukkuja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.